

zaaknummer 2011 T 562

28 oktober 2013

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

(wijlen) [naam],

geboren op [datum], overleden op [datum]

laatstelijk woonachtig te [plaats]

hierna te noemen: klager,

juridisch adviseur: mevrouw mr. T.A. Hekster, advocaat te Utrecht,

tegen:

(wijlen) [naam],

geboren op [datum] en overleden op [datum],

de persoon over wie geklaagd wordt,

hierna ook te noemen: aangeklaagde 1,

tijdens zijn leven lid van de Orde Minderbroeders Kapucijnen,

en

(wijlen) [naam],

geboren op [datum], overleden op [datum],

de persoon over wie geklaagd wordt,

hierna ook te noemen: aangeklaagde 2,

tijdens zijn leven lid van de Orde Minderbroeders Kapucijnen,

en

(wijlen) [naam],

geboren op [datum], overleden op [datum],

de persoon over wie geklaagd wordt,

hierna ook te noemen: aangeklaagde 3,

tijdens zijn leven lid van de Orde Minderbroeders Kapucijnen.

1. De procedure

De klaagschriften zijn door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 25 februari 2013.

Op 19 april 2013 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van [naam], Provinciale Overste van de Nederlandse Provincie van de Minderbroeders Kapucijnen.

Op 17 oktober 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Mevrouw [naam], de weduwe van klager, en haar twee dochters, mevrouw [naam] en mevrouw [naam], zijn verschenen en hebben de klacht van klager toegelicht. Zij werden

bijgestaan door hun juridisch adviseur mr. Hekster, voornoemd. Namens de Orde is verschenen [naam], Provinciale Overste.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klager is in 1955 naar het klein seminarie in [plaats] gegaan, dat onder leiding stond van de Minderbroeders Kapucijnen. De reden dat klager daar onderwijs ging volgen was vooral dat zijn moeder graag wilde dat hij priester zou worden. Klager was op dat moment al misdienaar in zijn woonplaats [plaats]. Bovendien was er in [plaats] geen Rooms Katholiek Gymnasium en was het bij klager thuis absoluut geen optie om bijvoorbeeld naar een openbaar gymnasium te gaan. Klager was pas 12 jaar oud, ook was hij heel tener en fysiek niet sterk.

2.2. Aangeklaagde 1 was – vanaf het tweede schooljaar van klager (derhalve vanaf schooljaar 1956/1957) – de leraar Latijn van klager. Klager herinnert zich hem als een buitengewoon strenge man, in zijn ogen een tiran. Dat was anders bij de andere twee aangeklaagden. Op enig moment in voornoemd schooljaar kreeg klager 's middags na de les te horen dat hij naar de kamer van aangeklaagde 1 moest komen in verband met straf die hij zou krijgen. Toen hij binnen werd geroepen door aangeklaagde 1, moest hij gelijk daarna zijn broek en onderbroek laten zakken. Aangeklaagde 1 gaf klager eerst een flink pak slaag en vervolgens nam aangeklaagde 1 de penis van klager in zijn hand en begon hem af te trekken. Vervolgens droeg hij klager op om hem handmatig te bevredigen. Op enig moment droeg hij klager ook op om de penis van aangeklaagde 1 in zijn mond te nemen. Klager zag geen mogelijkheid om niet te voldoen aan zijn opdrachten. Na deze eerste keer is klager nog zeer vaak misbruikt door aangeklaagde 1. Klager is de pijn die met het misbruik gepaard ging, nooit vergeten. Als aangeklaagde 1 hem aftrok, deed dat regelmatig veel pijn. Hij trok heel hardhandig de voorhuid van klager naar achteren. Klager weet nog goed dat aangeklaagde 1 het wel leuk leek te vinden dat het klager pijn deed. Het misbruik werd nog ernstiger in de zin dat klager ook vaak anaal werd verkracht door aangeklaagde 1. De pijn die daarmee gepaard ging, heeft klager zijn hele leven lang nog gevoeld. Het misbruik door aangeklaagde 1 vond gemiddeld om de 2 à 3 weken plaats tot in het schooljaar 1958/1959, derhalve gedurende twee à drie schooljaren. Aangeklaagde 1 was chronologisch gezien de derde die klager seksueel ging misbruiken.

2.3. Aangeklaagde 2 was vanaf het eerste schooljaar (1955/1956) de geschiedenisleraar van klager. Hij was de eerste die klager misbruikte. Aangeklaagde 2 wist die tijd klager het gevoel te geven dat hij er wel degelijk mocht zijn. Hij zag kennelijk dat klager veel heimwee had en moeite had om sociale contacten te leggen. Aangeklaagde 2 ontfermde zich in zekere zin over klager. Zij bouwden de eerste maand(en) op het klein seminarie een warme band op. Zo kwam aangeklaagde 2 hem 's avonds in zijn chambrette vaak nog even welterusten zeggen. Hij streek dan over zijn haar en streelde zijn gezicht. Klager was blij dat aangeklaagde 2 hem die aandacht gaf. Hij voelde zich hierdoor getroost. Aangeklaagde 2 kende klager ook privileges toe. Zo mocht klager op de typemachine van aangeklaagde 2 de aantekeningen voor hem uittypen, hetgeen klager heel bijzonder vond. Echter, op enig moment in het schooljaar, toen klager 's avonds in zijn bed lag en aangeklaagde 2 hem in zijn chambrette bezocht, ging het strijken en strelen opeens veel verder dan een aai over zijn bol. Aangeklaagde 2 liet zijn hand onder de dekens van klager verdwijnen en betastte de intieme delen van klager. Aangeklaagde 2 trok klager dan af en ook dwong hij klager om hem handmatig te bevredigen. Dit eerste misbruik vond plaats in de chambrette van klager, daarna heeft aangeklaagde 2 klager ook heel veel misbruikt in de studiekamer waar klager zijn favoriete bezigheid uitoefende: typen. Aangeklaagde 2 droeg klager daar op om hem af te

trekken en hij deed op zijn beurt hetzelfde bij klager. Het misbruik in de studiekamer – dus bij het typen – vond in de herinnering van klager zeker twee keer per week plaats, gedurende drie schooljaren. Hij herinnert zich dat hij daarnaast nog een paar keer per maand in zijn chambrette werd misbruikt. Wat klager nog goed weet is dat hij nooit wist wanneer het weer zover was dat aangeklaagde 2 hem zou misbruiken. Dat bracht mee dat hij eigenlijk altijd heel angstig was dat het weer zou gaan gebeuren. Hij verstopte zich vaak op de zolder van het internaat.

2.4. Aangeklaagde 3 misbruikte klager 's nachts in klagers chambrette. De eerste keer dat aangeklaagde 3 klager heeft misbruikt, was in het midden van het eerste schooljaar. Hij hoorde het ruisen van de pij over de vloer en het klikken van zijn rozenkrans. Toen kwam aangeklaagde 3 bij de chambrette van klager binnen. Aangeklaagde 3 was chronologisch gezien de tweede die klager misbruikte. Het misbruik bestond er uit dat hij klager aftrok en dat hij van klager verlangde dat hij aangeklaagde handmatig bevredigde. Aangeklaagde was in tegenstelling tot aangeklaagde 1, veel voorzichtiger. Hij heeft klager nooit pijn gedaan. Het was een heel zachtaardige man. Aangeklaagde 3 liet bovendien snoep achter in zijn chambrette. Klager zag dan de ochtend na het misbruik dat hij een reep chocolade had gekregen. Klager vond dit heel verwarrend, maar dit alles bracht wel mee dat klager destijds het misbruik door deze aangeklaagde 'prefereerde' boven de andere twee aangeklaagden. Het misbruik door aangeklaagde 3 vond onregelmatig plaats, maar gemiddeld 1 keer per twee weken. Het misbruik is gestopt toen klager aan zijn vierde schooljaar (1958/1959) begon en heeft derhalve 2,5 schooljaren geduurd.

2.5. Op het klein seminarie voelde klager zich door het misbruik alle jaren onveilig en eenzaam. Alleen als klager zich met succes had weten te verstoppen op de zolder, voelde hij zich – tijdelijk – veilig. Nadat klager voor het eerst (door aangeklaagde 2) was misbruikt, heeft klager de moed weten te verzamelen om dit aan zijn moeder te vertellen. Zij heeft klager toen meteen afgekapt. Klager durfde ook niet te douchen op het seminarie omdat hij bang was dat de andere jongens aan hem zouden zien dat hij werd misbruikt.

2.6. Toen klager door zijn vader van het klein seminarie is afgehaald, heeft hij na het gymnasium in [plaats], de kweekschool – met succes – doorlopen. Klager is uiteindelijk hoofdonderwijzer [vak] en [vak] geworden op een middelbare school. Op de eerste dag schreef klager daar de stelregel op het bord: "jullie raken mij niet aan en ik raak jullie niet aan". Zo creëerde klager ruimte tussen zichzelf en de leerlingen. Al vanaf de jaren '80 merkte klager evenwel dat hij niet meer kon omgaan met het seksueel misbruik waarvan hij slachtoffer was geworden. De druppel was toen klager in 1987, op de school waar hij werkzaam was, werd gevraagd om een leerling op te vangen die seksueel was misbruikt door een andere docent. Dit kwam zo dichtbij dat klager zijn eigen vreselijke ervaringen niet langer meer kon 'wegdrukken'. Alles kwam in alle hevigheid naar boven en het ging vanaf dat moment steeds slechter met klager.

2.7. Klager liep altijd weg als het hem te zwaar werd. Dan haalde hij geld van de rekening en vertrok naar [land], zijn vrouw in onwetendheid achterlatend. In [land] nam hij zijn intrek in een hotel totdat hij door de politie werd opgehaald en naar een psychiatrische instelling werd gebracht, omdat een taxichauffeur had gemeld voor het leven van klager te vrezen. Ook vluchtte klager regelmatig binnen Nederland. Hij is in [plaats] uit een instelling gevlucht met de auto die zijn echtgenote gebruikte om hem te bezoeken. Vervolgens raakte hij de auto kwijt. Toevallig zag zijn echtgenote de auto later vanuit de tram – zij was toen op het openbaar vervoer aangewezen – zwaar beschadigd op een brug staan. Dit vluchtgedrag van klager heeft ertoe geleid dat zij tot op de dag van vandaag bezig is om schulden af te betalen.

Het doel is om in 2014 de laatste schuld aan 'buitenstanders' af te betalen. Vervolgens wordt het tijd om binnen de familie de schulden af te betalen.

2.8. Zoals hiervoor al is weergegeven, heeft het seksueel misbruik een verwoestende invloed gehad op het verdere leven van klager en, niet te vergeten, op het leven van zijn naasten. De dochters van klager zijn al van jongs af aan op de hoogte van het seksueel misbruik dat hun vader is overkomen. Zij weten niet beter dan dat hun vader daardoor depressies heeft. Een van zijn dochters heeft ook moeten toezien hoe haar vader uit het raam sprong en vervolgens bloedend op de grond lag, bij een poging om een einde aan zijn leven te maken. De weergave van de fysieke en psychische klachten door de huisarts van klager maakt dat pijnlijk duidelijk: 'jarenlange alcoholabuses waarvan hij nog steeds de gevolgen ervaart, suïcidepogingen waarbij diverse botbreuken ontstaan zijn, waarvoor diverse operaties nodig waren en waarvan de heer [naam] nog steeds hinder ondervindt. Ernstige depressies, langdurige relatieproblemen met echtgenote en dochters, voor wie de emotionele schade ook groot is, arbeidsongeschiktheid, verlies van eigenwaarde, onder curatele gesteld worden en jarenlange psychische- en psychiatrische behandelingen en diverse opnames'. Klager is acht keer opgenomen geweest (in totaal voor de duur van twee jaar) in de periode van 1992 tot 1996.

2.9. Volgens het klaagschrift is voor klager het belangrijkste dat deze procedure hem erkenning kan opleveren. Erkenning voor hemzelf en voor zijn naasten. Klager hoopt dat dit hem (enige) rust zal brengen. Klager verwacht van de Provinciale Overste dat hij zich werkelijk in zijn verhaal zal verdiepen en zal proberen om zich voor te stellen hoe zijn leven is geweest. Klager begrijpt en respecteert zonder meer het beginsel van hoor en wederhoor. De Provinciale Overste moet vooral ook zijn visie kenbaar maken. Maar klager hoopt van harte dat hij bij het schrijven van zijn reactie het leed van klager voor ogen houdt en daar respectvol mee zal omgaan. Eerst dan is het mogelijk dat de Provinciale Overste kan helpen om het leed van klager te verminderen.

3. De inhoudelijke reactie (zakelijk weergegeven)

De Provinciale Overste heeft in zijn reactie gesteld dat hij onderzoek heeft verricht in de archieven van de Nederlandse Provincie van de Orde. Het seminarie van de Kapucijnen is overgegaan in het [gymnasium]. Van het archief van het seminarie zijn de testresultaten gevonden en een brief van de directeur. In het archief werd in de correspondentie een brief gevonden van de vader van klager, waarin staat dat hij het verblijf van zijn zoon in het seminarie niet meer zo toejuicht omdat klager zich er niet meer zo thuis voelde en omdat hij zich niet getrokken voelde tot het priesterschap. Er zijn geen aanwijzingen in de archieven gevonden die de klachten van klager ondersteunen. Behalve de klacht van klager tegen aangeklaagde 1 hebben hem twee andere klachten over seksueel misbruik bereikt. Van de andere twee aangeklaagden zijn geen andere klachten van seksueel misbruik bekend. Hoewel de rapportages van de artsen en de echtgenote van klager een indringend beeld schetsen van de psychische en lichamelijke klachten waarmee klager te kampen heeft gehad en die ontwrichtend gewerkt hebben door de consequenties ervan, kan uit deze rapportage niet of onvoldoende worden afgeleid dat deze klachten het gevolg zijn van seksueel misbruik door de aangeklaagden. De Provinciale Overste kan, gelet op het voorgaande, de gebeurtenissen die klager in zijn klaagschrift heeft geschetst, noch bevestigen noch ontkennen. Hiermee is niet gezegd dat hij geen geloof hecht aan hetgeen klager heeft ervaren. Indien in alle redelijkheid aangenomen mag worden dat de aangeklaagden klager seksueel hebben misbruikt, dan acht de Orde der Minderbroeders Kapucijnen dat misbruik zeer verwerpelijk. Er zijn in dat geval geen woorden voor het feit dat aangeklaagden misbruik hebben gemaakt van de

afhankelijkheidspositie van klager. Het klaagschrift van klager heeft hen diep geraakt, zeker wanneer hij beschrijft wat voor impact het misbruik op zijn leven heeft gehad en op het leven van zijn echtgenote en kinderen. De Provinciale Overste wil daarom de pijn erkennen die klager en zijn familie hebben geleden vanwege hetgeen hem is aangedaan. Namens de Nederlandse Provincie wil hij spijt betuigen voor hetgeen medebroeders hem hebben aangedaan. Het raakt de Provinciale Overste diep dat klager na zijn traumatische ervaringen met drie aangeklaagden zo'n zwaar leven heeft gehad, zoals beschreven staat in de aanklacht. Woorden schieten te kort als hij beseft dat deze brief en deze procedure voor klager te laat komen. De Provinciale Overste heeft zijn inhoudelijke reactie afgesloten met op te merken dat hij open staat voor een gesprek met de nabestaanden van klager, indien zij hier behoefte aan hebben. Dit aanbod heeft hij ter zitting herhaald.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

4.3. Er zijn bijna zestig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagden verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagden zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klager in zijn klaagschrift heeft geschetst, hebben plaatsgevonden en wel dat klager gedurende een periode van 4 schooljaren bijzonder ernstig en frequent seksueel is misbruikt door drie verschillende aangeklaagden afzonderlijk van elkaar, maar voor een (groot) gedeelte samenlopend in de tijd. Aangeklaagde 1 heeft klager gedurende drie schooljaren lang om de 2 à 3 weken misbruikt, welk misbruik bestond uit het moeten dulden dat aangeklaagde 1 klager aftrok en hem anaal verkrachtte. Maar ook heeft aangeklaagde 1 klager gedwongen hem handmatig en oraal te bevredigen. Aangeklaagde 2 heeft klager gedwongen hem handmatig te bevredigen en klager heeft daarnaast ook moeten dulden dat aangeklaagde 2 dit bij hem deed en dit gedurende drie schooljaren zeker twee à drie keer per week. Ten aanzien van aangeklaagde 3 bestond het seksueel misbruik eveneens uit het over en weer handmatig bevredigen. Dit misbruik vond 1 keer per twee weken plaats gedurende ongeveer 2,5 schooljaren.

De Klachtencommissie is van het voorgaande overtuigd geraakt door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft beschreven in het klaagschrift en zijn nabestaanden de (gevolgen van de) klachten ter zitting hebben toegelicht. Daarnaast zitten er in de dossiers steunverklaringen van de weduwe van klager, waaruit blijkt dat zij al sinds het begin van de jaren '90 op de hoogte is van (de details van) het seksueel misbruik en ook door welke paters dit misbruik is gepleegd. Een en ander heeft zij ter zitting op indrukwekkende wijze nader toegelicht. Maar ook heeft de zus van klager een steunverklaring toegevoegd, waarin zij verklaard dat klager na een vakantie thuis nooit terug wilde naar het seminarie, maar dat hij door hun ouders weer terug werd gestuurd. Daarnaast hebben klagers dochters ter zitting verklaard dat zij al op jeugdige leeftijd niet alleen zijn geconfronteerd met de gevolgen van dit seksueel misbruik, maar ook door hun vader daarover stukje bij beetje zijn

geïnformeerd. Maar ook blijkt uit het medisch dossier van klager dat hij al vele jaren geleden voor het eerst is behandeld en opgenomen voor een posttraumatische stressstoornis, waarbij de oorzaak gelegen is in het seksueel misbruik uit zijn jeugd door paters gepleegd. Daar komt ten aanzien van aangeklaagde 1 nog bij dat de klachten tegen aangeklaagde 1 met zaaknummers 2010 T 018 en 2012 T 774 gegrond zijn verklaard; zij het dat het bij deze klachten over minder vergaand seksueel misbruik gaat. Daarnaast is er nog een melding 2010-0550 over aangeklaagde 1 binnengekomen. Een en ander in onderling verband en samenhang bezien, ondersteunt naar het oordeel van de Klachtencommissie voldoende de aannemelijkheid van het seksueel misbruik door aangeklaagden.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagden met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 12 jaar oud. Aangeklaagden waren personen waarin klager vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagden zijn overleden kunnen tegen hen geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klachten kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van het leed van de nabestaanden.

4.6. Over financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kunnen de nabestaanden van klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Provinciale Overste van de Orde Minderbroeders Kapucijnen de klachten gegrond te verklaren en zich in te spannen te doen wat in zijn macht ligt om het leed van de nabestaanden van klager te verzachten.

Dit advies is vastgesteld op 28 oktober 2013 door de mr. G.A.M. Stevens, voorzitter, W.M. Veltman-Breddels en W.A.M.C. Mol, leden, bijgestaan door mr. M. van der Meulen, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.